

Motion till riksdagen 2025/26:4210

av Karin Rågsjö m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:300 Skyldighet att betala för tandvård – nya regler för vissa utlänningar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Motivering

Regeringen föreslår i proposition 2025/26:300 att vissa vuxna utlänningar, däribland sökande av internationellt skydd, personer i förvar och personer vars avvisning eller utvisning inhiberats, ska betala skälig ersättning till Migrationsverket för tandvård som inte kan anstå om de har inkomster eller egna tillgångar. Regeringen föreslår även att vuxna personer som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd inte längre ska omfattas av den subventionerade avgiften för tandvård som inte kan anstå, utan i stället betala enligt vårdgivarens avgifter och vid behov kunna ansöka om ekonomiskt bistånd.

Vänsterpartiet motsätter sig starkt dessa delar av propositionen. Det gör vi tillsammans med en majoritet av remissinstanserna, däribland Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Socialstyrelsen och Svenska Röda Korset. Tandvård som inte kan anstå är inte valfri vård, utan vård där utebliven eller fördröjd behandling kan leda till allvarliga följder. Lagrådet framhåller också att begreppet omfattar mer än akut vård och avser situationer där även en måttlig fördröjning kan medföra allvarliga konsekvenser för patienten.

Att införa högre avgifter och mer komplicerade betalningsmodeller för människor i mycket utsatta situationer riskerar därför att leda till att nödvändig tandvård skjuts upp eller uteblir. Det är dålig vårdpolitik och dålig samhällsekonomi. Obehandlade

tandproblem riskerar att förvärras och leda till både större lidande och mer kostsamma vårdinsatser senare.

Vi ser också betydande praktiska problem med regeringens förslag om att vissa utlänningar ska betala en avgift till Migrationsverket. Migrationsverket har starkt avrått från att genomföra förslaget och pekat på att regelverket är problematiskt och otillräckligt utformat. Myndigheten har bl.a. lyft svårigheter att bedöma vad som ska vara skälig ersättning, problem med indrivning av fordringar och att konsekvenserna inte är tillräckligt genomlysta. Det är anmärkningsvärt att regeringen går vidare med ett förslag där den myndighet som ska hantera centrala delar av systemet själv pekar på allvarliga brister.

Även Svenska Röda Korset har avstyrkt förändringen av nuvarande ordning med en begränsad patientavgift för asylsökande och personer utan nödvändiga tillstånd. Organisationen instämmer i utredarens bedömning att förslaget riskerar att leda till sämre munhälsa samtidigt som det bedöms bli dyrare för det offentliga.

Vänsterpartiet delar den oron. Människor som söker skydd eller lever utan tillstånd befinner sig ofta i mycket utsatta livssituationer. För dessa grupper kan tandvård som inte kan anstå vara avgörande för möjlighet att äta, fungera i vardagen, delta i sociala sammanhang och återhämta sig från trauma. Att bygga upp ekonomiska hinder för sådan vård är inte förenligt med en human och behovsstyrd vårdpolitik.

Regeringens förslag om att personer utan nödvändiga tillstånd i stället ska söka ekonomiskt bistånd hos socialnämnden är inte en tillräcklig lösning. Det riskerar att skapa ytterligare trösklar för en grupp som redan har svårt att söka stöd från myndigheter. Det kan också leda till ojämlik tillämpning mellan kommuner och ökad administrativ börda för socialtjänsten.

Vänsterpartiet anser att nuvarande ordning bör behållas. Regionerna har redan i dag skyldighet att erbjuda vård och tandvård som inte kan anstå till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Det är en begränsad men nödvändig rätt till vård, och den bör inte urholkas.

Vi har inga invändningar mot propositionens andra förslag, som avser en övergångsbestämmelse med anledning av tillståndsplikt för privata tandvårdgivare.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. och regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400). Detta bör riksdagen besluta.

Karin Rågsjö (V)

Nadja Awad (V)

Isabell Mixter (V)

Ciczie Weidby (V)

Maj Karlsson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)